Ewa Mąka

Wizja nowoczesnej biblioteki instytutowej – a zakres kompetencji bibliotekarza

Forum Bibliotek Medycznych 7/2 (14), 78-91

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MUZEUM HISTORII POLSKI

Dr Ewa Mąka
Warszawa – NIZP PZH

WIZJA NOWOCZESNEJ BIBLIOTEKI INSTYTUTOWEJ – A ZAKRES KOMPETENCJI BIBLIOTEKARZA

Abstract

The paper presents the challenges that a small specialist library faces in the modern information society, represented by scientists in the field of medical studies. In the further part, the paper lists the resources, tasks and way of working of a small library dedicated to medical studies (Scientific Library of the National Institute of Public Health in Warsaw), emphasizing the value of unique items in the library's collection as well as the possibility to implement modern transmission, processing, and storage of data. The paper then describes the way of recognizing the needs of the library users and concepts of new ways of providing information services in the current financial situation of science in Poland. It analyses the need of the librarian to master many competences as well as lifelong learning in the context of the new needs of readers (IT services, copyright, bibliometrics, …). The final part of the paper is dedicated to conclusions and proposals stemming from own experience.

Streszczenie

Referat przedstawia wyzwania, jakie stawia przed małą biblioteką specjalistyczną nowoczesne społeczeństwo informacyjne, reprezentowane przez naukowców świata medycyny. W dalszej części prezentuje zasoby, zadania i warsztat pracy małej biblioteki medycznej (Biblioteka Naukowa Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego w Warszawie), podkreślając wartość unikatowych materiałów będących w posiadaniu biblioteki i możliwości nowoczesnych wdrożeń 3P (przesyłanie, przetwarzanie, przechowywanie informacji). Dalej omawia sposób rozpoznawania potrzeb czytelniczych użytkowników biblioteki i koncepcje nowych sposobów świadczenia usług informacyjnych w obecnej sytuacji finansowej nauki polskiej. Analizuje potrzebę posiadania przez bibliotekarza wielu kompetencji i nieustannego ich zdobywania w kontekście pojawiających się potrzeb czytelników (usługi informatyczne, prawo autorskie, bibliometria …). Końcowa część to wnioski i propozycje wypływające ze zdobytych doświadczeń.

Wstęp

Biblioteka Naukowa Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego - Państwowego Zakładu Higieny powstała w najstarszej instytucji zdrowia publicznego w Polsce, która została powołana do życia kilka dni po ogłoszeniu niepodległości Polski, 21 listopada 1918 roku, jako Państwowy Centralny Zakład Epidemiologiczny. 7 września 1923

Narodowe Archiwum Cyfrowe, sygn. 1-N-853

roku Rada Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej zmieniła nazwę zakładu na Państwowy Zakład Higieny.

Początkowo ze względu na szerzące się epidemie: duru wysypkowego, cholery, gruźlicy, czerwonki i wielu innych chorób zakaźnych, głównym zadaniem statutowym PZH było: rozpoznawanie chorób zakaźnych, badanie ich istoty, źródeł powstawania, sposobów zwalczania oraz wyrób i badania doświadczalne surowic, szczepionek, krowianki i innych produktów bakteryjnych[1].Wraz z poprawą stanu epidemiologicznego kraju prace PZH zaczęły się koncentrować na zagadnieniach higieny, co zawiera Statut z 1927: prowadzenie badań naukowych w zakresie higieny publicznej celem przystosowania zdobyczy wiedzy dla potrzeb zdrowia publicznego[2].

Badania naukowo- badawcze obejmowały w tym czasie profilaktykę, diagnostykę i leczenie chorób zakaźnych, higienę pracy, higienę psychiczną i higienę odżywiania, badanie żywności i przedmiotów użytku, inżynierię sanitarną i administrację sanitarną jak również podległą Instytutowi kontrolę surowic i szczepionek. W Zakładzie Produkcji Surowic i Szczepionek utworzonym w Instytucie wytwarzano 32 ich rodzaje, a od 1924 roku, zakład ten, jako jedyny w Polsce wytwarzał insulinę. Szczepionki produkowane w PZH były znane i stosowane za granicą np. w Grecji, Rosji. Rosnące potrzeby publicznej służby zdrowia, były powodem utworzenia 13 filii PZH w większych miastach Polski: w Gdyni, Kielcach, Krakowie, Lublinie, Lwowie, Łucku, Łodzi, Poznaniu, Stanisławowie, Toruniu, Wilnie, Brześciu nad Bugiem i w Katowicach. W 1939

[1] Statut PZH. Warszawa 1923
[2] Statut PZH. Warszawa 1927

Kurs dla Lekarzy Powiatowych 7 I – 5 II 1929 r.
W pierwszym rzędzie od lewej siedzą: prof. Ludwik Hiszfed
dr Witold Chodźko dyrektor PSH (szósty)

roku filia w Gdyni przekształcona została w Instytut Medycyny Morskiej i Tropikalnej istniejący do dziś. Obok działalności naukowo-badawczej i usługowej Państwowy Zakład Higieny rozwijał działalność dydaktyczną. Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 19 marca 1922 roku została powołana w PZH, pierwsza w Europie Państwowa Szkoła Higieny. Budowa siedziby Szkoły była możliwa dzięki pomocy Fundacji Rockefellera. Powstała w tym czasie biblioteka służyła głównie uczniom szkoły. Do 1939 roku w Państwowej Szkole Higieny przeszkolono 2455 lekarzy oraz 6000 osób personelu pomocniczego.

Przejawem działalności oświatowej PZH było utworzenie w 1925 roku Muzeum Higieny, gdzie znajdowały się ekspozycje dotyczące chorób zakaźnych, higieny wsi, inżynierii sanitarnej i higieny żywności.

PZH prowadziło działalność wydawniczą. Od 1920 r. ukazywały się: *Przegląd Epidemiologiczny*, przekształcony w 1923 roku w *Medycynę Doświadczalną i Społeczną*, oraz *Archiwum Chemii i Farmacji*, popularno-naukowe: *Biblioteka Higieny Psychicznej*, w latach 1926-1937 *Kronika Epidemiologiczna*.

II Wojna Światowa nie przerwała działania PZH. W latach 1940-1944 niemieckie władze okupacyjne, w obawie przed chorobami zakaźnymi, pozwoliły na ograniczoną, ściśle kontrolowaną działalność przeciwepidemiczną i sanitarną. W konspiracji produkowano szczepionki przeciwko durowi wysypkowemu dla ludności polskiej, potajemnie dostarczano je do więzień i obozów koncentracyjnych, prowadzono tajne nauczanie dla studentów zamkniętego Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Warszawskiego.

W marcu 1945 roku PZH wznowił swoją działalność, początkowo w Łodzi, ze względu na remont budynków w Warszawie, częściowo zniszczonych w czasie wojny. Księgozbiór biblioteki także ucierpiał. Przeniesienie Instytutu do Warszawy nastąpiło w 1947 roku. Wznowiły działalność dawne filie wojewódzkie. Zorganizowano, obok już istniejących, nowe filie PZH w Szczecinie, Wrocławiu, Gdańsku, Białymstoku i Rzeszowie.

W tym czasie Instytut składał się z 8 działów: Bakteriologii i Medycyny Doświadczalnej, Epidemiologii, Badania Żywności i Przedmiotów Użytku, Wodnego, Higieny Żywienia, Higieny Pracy, Chemii i Szkoły Higieny oraz zarządzał 14 filiami wojewódzkimi i 4 ekspozyturami terenowymi.

Z Państwowego Zakładu Higieny wydzielono wytwórnie surowic i szczepionek, tworząc Zjednoczenie Wytwórni Surowic i Szczepionek. Dział Chemii stał się pod-

stawą dla zorganizowania Instytutu Leków, a Dział Higieny Pracy dla utworzonego w Łodzi Instytutu Higieny Pracy. W późniejszych latach powstał Instytut Antybiotyków (1957 r.) oraz Instytut Żywności i Żywienia (1963 r.), których zalążkiem były Pracownia Antybiotyków i Dział Higieny Żywności PZH. Wraz z nowym statutem zatwierdzonym przez Radę Ministrów w 1952 roku PZH otrzymało rangę instytutu naukowego. Z dotychczasowych filii wojewódzkich PZH utworzono samodzielne jednostki organizacyjne - wojewódzkie stacje sanitarno-epidemiologiczne. Natomiast Państwowy Zakład Higieny stał się instytutem naukowym o charakterze specjalisty i konsultanta krajowego powołanego do prowadzenia badań naukowych w dziedzinie mikrobiologii, epidemiologii i higieny, szkolenia kadr w tych dziedzinach i sprawowania fachowego nadzoru nad działalnością stacji sanitarno-epidemiologicznych.[3]

Ten dość obszerny wstęp ma na celu przedstawienie zakresu tematycznego naszego księgozbioru, który poszerzał się wraz ze zmianami w obszarach prac naukowych Instytutu.

Instytut dzisiaj

15 października 2007 r. na podstawie rozporządzenia Ministra Zdrowia (Dz. U. Nr 203, poz. 1466) zmieniono nazwę Państwowego Zakładu Higieny na Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego - Państwowy Zakład Higieny. Zgodnie ze Statutem, obecnie główne kierunki zainteresowań naukowych Instytutu to:

- kompleksowe badania nad wpływem różnych czynników środowiska na zdrowie człowieka;
- badania dotyczące narażenia ludzi na chemiczne zanieczyszczenia środowiska; badania toksykologiczne pestycydów;
- badania związane z sytuacją epidemiologiczną chorób zakaźnych i inwazyjnych;
- badania zapalenia wątroby;
- badania zakażenia wirusem (AIDS);
- badanie zanieczyszczeń chemicznych i mikrobiologicznych żywności i przedmiotów użytku;
- diagnostyka zakażeń bakteryjnych i parazytoz, itp.

Pracownicy NIZP-PZH są ekspertami Światowej Organizacji Zdrowia. Uczestniczyli w programie zwalczania ospy na świecie, w organizacji światowego programu szczepień dzieci przeciw gruźlicy, tężcowi błonicy, krztuścowi, odrze i poliomyelitis. W NIZP-PZH powołano 12 ośrodków referencyjnych.

[3] Państwowy Zakład Higieny Instytut Naukowo badawczy. Warszawa 1997

Historia Biblioteki

Początki działania Biblioteki, wiążą się z Państwową Szkołą Higieny. Nie zachowało się wiele materiałów, na podstawie, których dałoby się precyzyjnie odtworzyć historię Biblioteki. Z przedwojennych sprawozdań z działalności PZH wynika, że początkowo służyła głównie słuchaczom szkoły.

Sprawozdanie z roku 1938 odnotowuje stan księgozbioru na 17000 woluminów druków zwartych[4]. Od roku 1945 przewinęło się 80 osób, które w różnym stopniu przyczyniły się do tworzenia jej historii. Funkcję kierowników biblioteki pełnili: mgr Henryk Kruk w latach 1936 – 1939, 1945 – 1972, mgr Barbara Wysocka 1972 – 1987, mgr Marta Gromulska 1987 – 2003, mgr Diana Kowalczyk 2003 – 2012.

Czytelnia PSzH (1927)

[4] Sprawozdanie PZH. Warszawa 1938

Biblioteka PZH

W zachowanym maszynopisie z 1963 r. przygotowanym dla Ministerstwa Zdrowia, czytamy: Biblioteka Centralna podzielona jest na 3 działy: przybytków, katalogowo-bibliograficzny, informacji i udostępniania. Prowadzi 2 pracownie fotograficzną i konserwatorską oraz powielarnię. Podlega jej 13 bibliotek zakładowych. Personel biblioteki liczy 17 osób. Biblioteka jest otwarta od 8-20. Księgozbiór Biblioteki Centralnej składa się z 78610 woluminów. Biblioteka otrzymuje 161 tytułów czasopism, w tym z wymiany i 28 tytułów w formie darów Biblioteka PZH: wykonuje zestawienia bibliograficzne z literatury polskiej i zagranicznej; prowadzi wypożyczenia międzybiblioteczne krajowe i zagraniczne; gromadzi i opracowuje polską bibliografię bakteriologiczną od roku 1920; prowadzi bibliografię literatury zagranicznej; wydaje miesięczny biuletyn informacyjno-bibliograficzny 150 egz., Rozprowadzany do różnych placówek medycznych; gromadzi i opracowuje książki i czasopisma z dziedziny medycyny i dziedzin pokrewnych[5].

[5] 1963 Maszynopis

Przytoczony Fragment dowodzi, że ten okres w historii biblioteki był można powiedzieć „okresem świetności", który trwał tak jak może w większości tego typu placówek jeszcze w latach siedemdziesiątych.

W pewnym okresie Biblioteka przekazała część swoich zbiorów zabytkowych do Głównej Biblioteki Lekarskiej, zaś najstarsze prace doktorskie zgodnie z ówczesnym zarządzeniem do Archiwum Państwowego. Część księgozbioru uległa zniszczeniu podczas zalania magazynu.

Jak wygląda chwila obecna? Czy nadążamy za historią?

Obecnie księgozbiór liczy 38.094 wydawnictw zwartych (znaczna część w jęz. ang.), ponad 120 tytułów czasopism zagranicznych i polskich (ok. 10 000 woluminów), bibliografia i zbiory publikacji PZH od 1918 w wersji papierowej, rękopisy (ponad 900). Katalog kartkowy książek, czasopism i prac doktorskich. Pozycjami, które wyróżniają nasz księgozbiór są raporty epidemiologiczne i inne wydawnictwa dokumentujące działalność zakładów Instytutu, wydawnictwa WHO i innych międzynarodowych organizacji, które otrzymujemy. Czasopisma przychodzące na bieżąco to 67 tytułów polskich i 38 zagranicznych, częściowo z darów i wymiany.

Ochrona i zachowanie materiałów o szczególnej wartości jest jedną z podstawowych misji każdej biblioteki. W naszym przypadku są to pozycje książkowe i czasopisma z XIX i początków XX wieku dotyczące medycyny, ale również owoce pracy naukowców z Instytutu w postaci publikowanych komunikatów, danych statystycznych i wyników badań a także rękopisów i maszynopisów. A oto kilka przykładów[6]:

Rok	Autor	Tytuł	Miejsce wydania
1863		Księga porodów [Kliniki Położniczej Warszawskiej], zawierająca zapisy: od 2 stycznia 1863 r. (1864?) do 23 lutego 1865 r. oraz z roku 1872	rękopis
1883	Poznański Fr. X.	Sposób odwrócenia i leczenia epidemicznej cholery	Warszawa
1894	Bujwid O.	Najpotrzebniejsze wiadomości o cholerze. Najprostrze sposoby ustrzeżenia się jej oraz wskazówki ratowania i pielęgnowania chorych	Warszawa
1894	Bujwid O.	Pięć odczytów o bakteryach	Kraków; Warszawa

[6] Pisownia tytułów według zapisów na kartach tytułowych

1904	Pixa Wincenty	O Krzyczącej niedorzeczności i strasznej szkodliwości szczepienia ospy	Berlin
1912	Gąsiorowski Napoleon	O mętwiku podobnym do cholery	Lwów
1914	Gąsiorowski Napoleon	Cholera w Galicyi w r. 1913	Lwów
1915	Jaworski Józef	Kursy sanitarne pod kierunkiem Towarzystw Polskich: Naukowego, Hygienicznego, Lekarskiego w Warszawie (Kwiecień – Lipiec 1915 roku).	Warszawa
1916	Szereszewski Leon	Ujednostajnienie metod mianowania wakcyn	Warszawa
1916		Sprawozdanie z działalności Wydziału Zdrowia Publicznego i Urzędu Zdrowia Zarządu Miasta Stołecznego Warszawy. W czasie od 1 stycznia do 1 lipca 1916 r.	Warszawa
1917	Janiszewski Tomasz	Polskie Ministerstwo Zdrowia Publicznego	Kraków
1917	Chodźko W.	Polskie Prawodawstwo Sanitarne w rozwoju historycznym	Warszawa
1917	Braun Julian	Hygiena wodociągów i kanalizacyi	Warszawa
1917	Brunner J.	Odkażanie (dezynfekcja)	Warszawa
1918	Gąsiorowski Napoleon	Instrukcya dla ruchomej kolumny opieki sanitarnej	Lwów
1918	Serkowski Stanisław (oprac.)	Sposoby zbierania materjału do badań	Warszawa
1918	Chodźko W.	Stan opieki nad umysłowo chorymi w Królestwie Kongresowem w ostatnich latach okupacji rosyjskiej i w chwili obecnej. Odbitka z Księgi pamiątkowej Szpitala „Kochanówka”	
1919	Kopczyński Stanisław	Wskazówki do badań higjeniczno-szkolnych	Warszawa
1919		Szczepionki i preparaty bakteryjne Magistra KLAWE	Warszawa
1919		Dzieje organizacji medycznej w rosyjskim samorządzie ziemskim czyli t. zw. Medycyny ziemskiej 1864-1914	Warszawa
1919	Jaworski J.	Obecna organizacja i działalność Ministerstwa Zdrowia Publicznego i Opieki Społecznej	Kraków

Wiele z tych pozycji, ze względu na swój stan i jakość papieru, na jakim zostały wydane, nie przetrwa zbyt długo.

W tym miejscu chciałam zwrócić uwagę na pewien aspekt sposobu, w jaki podchodzi się do zachowania starych materiałów. Zazwyczaj, kiedy uda się zdobyć pieniądze, digitalizuje się takie pozycje i zamieszcza w jakiejś kolekcji. Przyglądając się tego rodzaju polskim zasobom, zauważa się, że nie zawsze istniał klucz do ich tworzenia.

Być może jakimś rozwiązaniem w przypadku małych bibliotek medycznych byłoby wspólne tworzenie kolekcji tematycznych. Każda z takich bibliotek ma jakąś specyfikę i zazwyczaj posiada większość pozycji od początku istnienia dziedziny, na temat, której gromadzi wydawnictwa. Wydaje się ważne ustalenie, jakie zasoby naszej biblioteki są wyjątkowe, czego nie mają inni. Może jest to kolekcja większości publikacji np. dotycząca konkretnej choroby, metody badawczej... Być może takie bazy tematyczne stałyby się także źródłem dochodu dla bibliotek.

W przypadku najstarszych wydawnictw ważne jest poznanie ich zawartości, a nie ograniczanie się do opisu bibliograficznego. Ta znajomość treści pozwoli nam ustalić potencjalnego odbiorcę i odpowiednio ukierunkować promocję tego, co chcemy udostępnić. Wbrew pozorom nie będzie nim tylko ktoś ze świata medycyny, ale także historyk badający dzieje medycyny i farmacji, biograf, badacz zajmujący się historią technik laboratoryjnych, opisujący historię badań nad chorobami i lekami, historyk prawa badający ustawodawstwo medyczne, językoznawca zajmujący się badaniem terminów i historią ich powstawania. Dlatego sam tytuł może nie być wystarczającą wskazówką dla potencjalnego czytelnika. W przypadku wydawnictw sprzed II Wojny Światowej i wcześniejszych cenne są wszystkie, nawet takie jak katalogi firm produkujących narzędzia i instrumenty medyczne, czy leki, ponieważ często stanowią jedyne poświadczenie jakiejś nazwy, lub wyjaśniają działanie urządzenia.

Katalog jest wydawnictwem, którego istnienie jest zasadne, dopóki funkcjonuje produkt, który w nim jest prezentowany. Okazuje się jednak, że jego wartość po 150 latach jest nieoceniona. Tak więc nawet ulotka, czy broszura może stanowić bezcenny materiał badawczy. Ważne abyśmy w porę rozeznali, czego na pewno nie wolno nam ubytkować, bo może stać się naszym atutem w tworzeniu jakiejś kolekcji. Taką pracą przygotowawczą może być sporządzania krótkich abstraktów z zawartości, przy okazji katalogowania takich pozycji. Pozostaje problem finansowania, który dla małych bibliotek jest wielkim wyzwaniem, tak ze względu na możliwości personalne, w przypadku opracowywania projektów na pozyskiwanie funduszy, jak i na małą samodzielność w obrębie Instytutu, a przez to wydłużanie się pewnych procedur.

Wydaje się, że współpraca z innymi bibliotekami, byłaby jakimś rozwiązaniem, mogłaby pomóc w podziale pracy, w przypadku projektów na fundusze i granty. Jest to

praktyka, która się sprawdza w Instytutach PAN[7]. Może warto by było spróbować także wśród instytutów medycznych.

Udostępnianie źródeł i wskazywanie ścieżek dostępu do źródeł informacji jest podstawową funkcją każdej biblioteki. Współczesny użytkownik biblioteki oczekuje informacji przygotowanych przez bibliotekę na swoim komputerze. Stąd nie wystarczy posiadać zasób w postaci wydawnictw, ale trzeba znaleźć sposób, żeby go dostarczyć czytelnikowi w postaci elektronicznej. To wymaga nakładów finansowych, choć pewne unowocześnienia da się wprowadzić przy minimalnych możliwościach.

W dalszej części pokrótce omówię elementy misji biblioteki, jakie zazwyczaj są prezentowane w informacjach o bibliotekach na stronach WWW (innowacyjność, usługi, wizja, misja, integralność), przedstawię ich realizację w Bibliotece Naukowej NIZP-PZH.

Innowacyjność – Biblioteka jest zaangażowana w tworzenie i dostarczanie swoim klientom pozytywnych rozwiązań. Działa progresywnie i poszukuje sposobów pozyskania nowej wiedzy, twórczo usiłując znaleźć lepsze, bardziej efektywne sposoby dostarczania swoich usług i zbiorów. Wymaga to innowacji technicznych jak również chęci przyjęcia nowego podejścia do pracy.

W Bibliotece PZH w ostatnim roku, w celu usprawnienia kontaktu z czytelnikiem została opracowana strona internetowa biblioteki, (choć ze względu na ograniczenia techniczne strony instytutu, której jest częścią, nie spełnia jeszcze wszystkich warunków „dobrej strony WWW". Opracowano i zamieszczono na stronie formularze elektroniczne do składania zamówień. Do zainteresowanych osób wysyłany jest newsletter ze spisami treści czasopism z bieżącej prenumeraty. Działania te nie wymagały wkładów finansowych a jedynie modyfikacji dotychczasowych procedur i dodatkowych działań.

Kolejny element misji biblioteki to:

Usługi – Biblioteka stawia wysokie wymagania pracownikom, aby usługa była precyzyjna, na czas, pomocna, kompletna, dostosowana do potrzeb użytkownika. Biblioteka ma zaufanie do swoich pracowników, że spełnią te oczekiwania.

Ten punkt, w pewnym sensie decyduje o naszym być albo nie być. Na ile nasi użytkownicy będą zadowoleni z naszych usług, na tyle będą odczuwali niezbędność naszej pracy, i to jest bardzo istotne w małych bibliotekach. By sprostać nowym wyzwaniom konieczne jest nieustanne doskonalenie swoich umiejętności, co przy ograniczonych możliwościach finansowych nie jest proste. Dlatego bardzo pomocne są bezpłatne kursy, szkolenia, konferencje on-line. Ważnym i przydatnym źródłem aktualnej wiedzy jest EBIB, szkolenia on-line dotyczące bibliotek cyfrowych przygotowane przez FBC[8], ostatnio bardzo przydatne szkolenia organizowane przez polskojęzyczną agendę

[7] http://rcin.org.pl/dlibra/text?id=aboutRCIN. Data dostępu; 15 VI 2014

[8] http://fbc.pionier.net.pl/elearning/pl/. 15 VI 2014

Thomson Reuters na temat cytowań i nowych narzędzi przydatnych w bibliometrii.

Następny element misji biblioteki to:

Wizja – Biblioteka ma być głównym dostawcą rozwiązań informacyjnych służących odkryciom i rozwojowi wiedzy w dziedzinie zdrowia.

Tutaj nie wystarczy znać rozwiązania informacyjne – bazy danych, portale wiedzy, ale także wskazać ścieżki dostępu i przekazać wiedzę jak z nich korzystać. Aby sprostać tym wyzwaniom byłoby cenne wsparcie kolegów z dużych bibliotek medycznych, gdzie oddziały informacji naukowej są w tym specjalistami i na bieżąco śledzą wszelkie nowości.

Kolejny element misji: – Biblioteka ma być przyjazna klientowi poprzez innowację usług, przetwarzanie danych i gromadzenie informacji.

W Bibliotece NIZP-PZH dokumentujemy bibliografię publikacji pracowników w programie Expertus. Stan bazy to 5131 opisów bibliograficznych. Od czerwca bieżącego roku posiadamy program katalogowy – PROLIB, co w najbliższym czasie pozwoli uruchomić komputerowy katalog naszych zasobów. Korzystamy z baz danych udostępnianych przez Wirtualną Bibliotekę Nauki. Mamy dostęp do bazy Proquest, oraz MESH i PBL, udostępnianych prze GBL[9].

Integralność – Biblioteka NIH zobowiązuje się do usług na wysokim poziomie etycznym. Aby zdobyć zaufanie swoich klientów Biblioteka oczekuje od swoich pracowników odpowiedzialnego prezentowania jej zasobów.

W odniesieniu do tych treści nasuwa się pytanie, a może bardziej prośba do tych bibliotek, które stać na zakup dostępu on-line do baz czasopism zagranicznych, do takiej interpretacji zapisów prawnych dotyczących udostępniania pojedynczych artykułów, które będą spójne z zapisem o wypożyczeniach międzybibliotecznych, ułatwią współpracę i będą możliwe do realizacji dla wszystkich bibliotek[10].

Tyle o zadaniach, które są tożsame dla wszystkich bibliotek. Każda biblioteka instytutowa ma swoją specyfikę. Nam także powierzono dodatkowe zadania, do których należy: obsługa prenumeraty i kolportaż trzech czasopism: *Przegląd Epidemiologiczny, Medycyna Doświadczalna i Mikrobiologia, Roczniki PZH*, wydawanych przez Instytut; sprzedaż innych wydawnictw instytutowych; realizację zmówień związanych z drukiem.

W praktyce oznacza to obsługę programu do fakturowania, obsługę programu do zamówień publicznych. Zajmujemy się również bibliometrią, przygotowując informacje potrzebne przy ocenie pracowników i Instytutu.

---

[9] Włostowska Ewa: Polska Bibliografia Lekarska A.D. 2013. W: Bibliograficzne bazy danych i ich rola w rozwoju nauki. II Konferencja naukowa Konsorcjum BazTech, Poznań, 17-19 kwietnia 2013 [on-line]. Stowarzyszenie EBIB, 2013 [Dostęp: 30 VIII 2013]. Materiały konferencyjne EBIB, nr 24, Dostępny w World Wide Web: http://open.ebib.pl/ojs/index.php/Mat_konf/article/view/50. ISBN 978-83-63458-06-5

[10] http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19970850539&min=1 Dostęp: 15.06.2014.

W najbliższej przyszłości zapewne będziemy współuczestniczyć we wprowadzaniu danych do POL-onu[11]. Nasi użytkownicy oczekują od nas wsparcia w tworzeniu słów kluczowych do swoich publikacji, w rozstrzygnięciach dotyczących prawa autorskiego, radzą się w sprawach edytorskich i językowych oraz wielu innych czasami zaskakujących problemach.

Podsumowanie

Potrzeby czytelnicze pracowników nauki sprawiają, że musimy być ekspertami w wielu dziedzinach. W dużych bibliotekach uczelnianych istnieje swojego rodzaju specjalizacja. Praca w małej bibliotece wymaga bycia wszechstronnym, co pociąga za sobą konieczność nieustannego doskonalenia swoich umiejętności.

W 2002 r. na konferencji bibliotek medycznych Panie Birska i Busse-Turczyńska pisały: Wzorzec „Żadna biblioteka nie jest samotną wyspą" wskazuje na usytuowanie biblioteki w określonym środowisku, tutaj w środowisku lekarskim, i kształtowaniem jej funkcji w ścisłym związku z potrzebami informacyjnymi rozwijającej się medycyny. Łączy się on również z tradycją współpracy bibliotek medycznych w ramach dorocznych konferencji poświęconych problemom bibliotekarstwa medycznego.[12]

Zastanawiając się nad działaniami w Bibliotece NIZP-PZH na najbliższe lata, które sprawią, że będzie ona miejscem gdzie nie tylko fizycznie znajduje się wiele cennych rzeczy, ale będzie nadążała za swoimi „nowoczesnymi koleżankami", myślałam, że byłoby dużo łatwiej i szybciej, gdyby można było skorzystać z doświadczeń innych, nie tylko przy okazji dorocznego spotkania, które zresztą ze względów finansowych nie zawsze jest możliwe, ale tak, na co dzień.

Może udałoby się stworzyć taką sieć kompetencji. Biblioteki małe i duże, które deklarują, w czym są dobre, w czym mają doświadczenie i w czym mogą służyć radą, (oczywiście z jasnymi kryteriami granic pomocy). Może to wyeliminowałoby sytuacje, w której „trzeba kupić kopalnię soli, żeby posolić zupę", czyli przez kilka dni uczyć się czegoś, co doświadczony w tej materii kolega mógłby wyjaśnić w pięć minut.

W dobie globalizacji jedyną metodą na to żeby przetrwać, ale też uratować to, co nam powierzono jest wspólne tworzenie rzeczywistości bibliotek instytutowych. Jestem przekonana, że dobra wola i chęć współpracy mogą rozwiązać wiele naszych problemów. Małe biblioteki mają także wiele do zaoferowania i może to ten moment, kiedy musimy stać się bardziej widoczni, pójść za przykładem bibliotek PAN-owskich, nawiązując współpracę w realizacji wspólnych projektów. Jesteśmy strażnikami owoców pracy czasami kilku pokoleń i musimy zachować i przekazać to dziedzictwo. Dla

[11] https://polon.nauka.gov.pl/documents/10157/143619/Biblioteki.pdf. 6.07.2014

[12] Ewa Busse-Turczyńska, Renata Birska: Misja biblioteki naukowej a współpraca sieci bibliotek medycznych: Współpraca bibliotek naukowych w zakresie obsługi użytkowników, Warszawa, 23-24 września 2002 r.

tych, którzy przyjdą po nas zostawić je w takiej formie, jakiej potrzebuje użytkownik biblioteki.

Dzisiaj użytkownik GOOGLE nie znajdzie naszych unikatowych pozycji, ale jutro na pewno…

Bibliografia

Biblioteki Cyfrowe / red. Małgorzata Janiak, Monika Krakowska, Maria Próchnicka. Warszawa 2012

Digitalizacja piśmiennictwa / red. Dariusz Paradowski. Warszawa 2010

Forum Bibliotek Medycznych. 2009 R. 2 nr 1

Forum Bibliotek Medycznych. 2009 R. 2 nr 2

Forum Bibliotek Medycznych 2010 R. 3 nr 2

Forum Bibliotek Medycznych 2013 R. 6 nr 2

Gajda Stanisław: Wprowadzenie do teorii terminu. Opole 1990

Jaskowska Bożena: Biblioteki cyfrowe i media społecznościowe – obszary styku i konwergencji: Seminarium CPI „Jak rozwijać biblioteki cyfrowe" Warszawa, 24 września 2013

Siewicz Krzysztof: Otwarty dostęp do publikacji naukowych; kwestie prawne. Warszawa 2012